

Sisällys

ESIPUHE 11

LUKIJALLE 13

I SUOMENTAJAT KIELEN KEHITTÄJINÄ JA TIEDON VÄLITTÄJINÄ

H. K. Riikonen

TIETOKIRJA, TIEDEKIRJA, ASIAPROOSA – RAJANKÄYNTIÄ 17

Tuija Laine

TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENTAMINEN ENNEN 1800-LUKUA 25

TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENNOSTEN TAUSTOJA JA KEHITYSLINJOJA
1800-LUVULLA 40

Urpo Kovala

Kustannustoimen kehitys 1800-luvulla suomennetun tietokirjallisuuden
näkökulmasta 40

Urpo Kovala

Tietokirjallisuuden suomentajakunta 1800-luvulla 50

Outi Paloposki

Edlundin kustantamo – ensimmäinen suomalainen suurkustantamo 57

Kaarina Pitkänen-Heikkilä

Tietokirjojen suomentajat terminologian kehittäjinä ja vakiinnuttajina 66

TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENTAJIA 1800-LUVULLA 83

Outi Paloposki ja H. K. Riikonen

August Ahlqvist 83

Kaarina Pitkänen-Heikkilä

Elias Lönnrot 85

Kati Launis

Alli Nissinen 91

H. K. Riikonen

Niilo E. Wainio 95

SUOMENNETTU TIETOKIRJALLISUUS 1900-LUVULLA 98

Pirjo Hiidenmaa

Tietokirjallisuuden suomentaminen ja kustantaminen 1900-luvulla 98

Outi Paloposki

J. A. Hollon palkinto 107

H. K. Riikonen ja Anne-Maria Latikka

WSOY:n Sivistys ja tiede -kirjasarja 109

H. K. Riikonen

Tiedelehtiä 1920-luvulta 112

TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENTAJIA 1900-LUVUN ALKUPUOLELLA 116

H. K. Riikonen

J. V. Lehtonen 116

Urpo Kovala

J. A. Hollo 118

Pekka Kujamäki

Lauri Hirvensalo 122

H. K. Riikonen

Antero Manninen 127

H. K. Riikonen

Tauno Tainio 129

H. K. Riikonen

Eino E. Suolahti 131

H. K. Riikonen

Oiva Talvitie 133

II SUOMENNOKSIA ERI TIETEENALOILTA

HUMANISTISET TIETEET JA YHTEISKUNTATIETEET 137

Tuomo Aho

Teologinen ja uskontotieteellinen kirjallisuus 137

H. K. Riikonen

Onko Raamattu oikeassa? Raamattua käsitteleviä tietoteoksia
1950-luvulta 1970-luvulle 154

H. K. Riikonen

Kirjallisuutta eri uskonnoista ja myyteistä 155

H. K. Riikonen

F. W. Farrar 159

- Tuomo Aho*
Filosofinen kirjallisuus 160
- Tiina Arppe*
Filosofian kääntämisen erityiskysymyksiä 175
- Anne-Maria Latikka*
Kasvatustieteellinen kirjallisuus 179
- Kaarina Pitkänen-Heikkilä*
Ferdinand Ahlman ja kasvatustieteen termit 183
- Anne-Maria Latikka*
Psykologinen kirjallisuus 196
- Anne-Maria Latikka*
Käytännön ihmistuntemus – arkipäivän psykologiaa 213
- Anne-Maria Latikka*
Mirja Rutanen 215
- Pia Mänttari*
Historiantutkimus 221
- H. K. Riikonen*
Venäjän historiaa sekä Suomen ja Venäjän (Neuvostoliiton) suhteita käsittelevää käännöskirjallisuutta 242
- H. K. Riikonen*
Kulttuurihistoria ja kulttuurintutkimus 247
- H. K. Riikonen*
Välimeren ja Tonavan kulttuuriperintöä 264
- H. K. Riikonen*
Taiteiden tutkimus 267
- H. K. Riikonen*
Kirjallisuutta elokuvaohjaajista 287
- H. K. Riikonen*
Seppo Heikinheimo 288
- Maija Paavilainen*
L. Onerva ja Hippolyte Tainen *Taiteen filosofia* 291
- Pia Mänttari*
Kielitiedettä ja kielellisten ilmiöiden tutkimuksia 296
- Outi Paloposki*
Käännöstieteen suomennoksista 301
- Tuomo Aho*
Yhteiskunnallinen kirjallisuus 302
- Anne Mäntynen*
Akateemisen tietokirjallisuuden suomennosprosessin erityispiirteitä 322

Outi Paloposki
Sosiologinen kirjallisuus 323

Päivi Kosonen
Naistutkimus 338

LUONNONTIETEET JA TEKNIikka 342

Sari Kivistö ja H. K. Riikonen
Lääketieteen ja terveysalan kirjallisuus 342

Anne-Maria Latikka
Kognitiivinen neurotiede 365

Kalevi Koukkunen
Matematiikankirjojen suomennotokset 1840-luvulta 1940-luvulle 372

Kalevi Koukkunen
Matematiikan ja sen osien suomenkielisiä nimityksiä 384

Osmo Pekonen
Suomennetusta matematiikan tietokirjallisuudesta viime sotien jälkeen 385

Tapio Markkanen
Tähtitiede ja fysiikka 390

Tuomo Aho
Kemia 407

H. K. Riikonen
Maantieteellinen kirjallisuus 411

H. K. Riikonen
Geologia 428

Anto Leikola
Biologia 429

Tiina Päivärinne
Teknologiaa suomeksi – Onko Suomessa suomenkielistä vai suomenmielistä teknologiaa? 451

Outi Paloposki
Keksintöjen kirjat – sivistyshistoriaa ja tekniikan voittokulkua 462

ELÄMÄKERRALLINEN JA OMAKOHTAINEN KIRJALLISUUS 465

H. K. Riikonen
Elämäkerrallinen kirjallisuus 465

Päivi Kosonen
Omaelämäkerrallinen kirjallisuus 482

Päivi Kosonen
Naisten seksuaaliset tunnustukset 492

H. K. Riikonen
Kirjekokoelmat 497

H. K. Riikonen
Esseistiikka 500

H. K. Riikonen
Matkakirjallisuus 518

OPAS- JA TIETOKIRJOJA ERI ALOILTA 532

Sari Kivistö
Oppaita ja käytännön tietokirjoja 532

Susanna Aaltonen
Kotien kaunistamiseksi – sisustuskirjallisuus 552

Outi Paloposki
Rikkautta ja menestystä Suomen kansalle – Benjamin Franklinin
”Wanhan Rikhardin” neuvot 554

H. K. Riikonen
Ystäviä, menestystä, vaikutusvaltaa 557

Anne-Maria Latikka
Kuria, kunnioitusta ja käytöstapoja – kasvatusoppaiden valtakausi 561

III ERILLISNÄKÖKULMIA TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENNOKSIIN

Veikko Kallio
KUVITUKSEN JA KUVATOIMITTAMISEN HISTORIAA 569

Niklas Bengtsson
LASTEN JA NUORTEN KÄÄNNÖSTIETOKIRJALLISUUDEN VARHAISVUOSISADAT
JA TIETOKIRJALLISUUDEN MONINAISUUS 578

Niklas Bengtsson
Rafaël Hertzberg 583

H. K. Riikonen
SUURTEOKSIA JA TEOSSARJOJA 595

Outi Paloposki ja H. K. Riikonen
SUOMENNETUN TIETOKIRJALLISUUDEN KRITIIKISTÄ 599

H. K. Riikonen
SUOMALAISEN TIEDE- JA TIETOKIRJALLISUUDEN ULKOMAISIA KÄÄNNÖKSIÄ 617

H. K. Riikonen
Jean-Louis Perret 623

IV TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENTAMISEN NYKYHETKI JA TULEVAISUUS

Janna Kantola

TIETOKIRJALLISUUDEN JA SEN SUOMENTAMISEN TULEVAISUUDENNÄKYMÄT 631

TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENTAJIA 1900-LUVUN LOPPUPUOLELLA 640

Anna Ikävalko

KAI KAILA 640

H. K. Riikonen

MARJA ITKONEN-KAILA 643

H. K. Riikonen

HEIKKI ESKELINEN 646

Outi Paloposki

KIMMO PIETILÄINEN JA TERRA COGNITA 651

Outi Paloposki

RISTO VARTEVA 652

Anne-Maria Latikka

EILA SALMINEN 654

H. K. Riikonen

TIETOKIRJALLISUUDEN SUOMENNOSTEN VIIVEITÄ, PUUTTEITA JA AUKKOJEN
TÄYDENNYSTÄ 658

Joel Kuortti

Tietokirjallisuuden suomentamisen tukimuodot 671

VIITTEET 673

LÄHTEET 706

KUVALÄHTEET 729

KIRJOITTAJAT 730

HENKILÖHAKEMISTO 731